

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

Uredništvo
se nahaja v Trstu ulica
Boschetto, 5 - Telefon 1570.

Upravištvo
Dunaj V. Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina za celo leto
9.40 K.

za pol leta 4.70 K.

Pozamezna štev. 18 vin.

Kdo je socijalni demokrat?

Železničarji, sodrugi! Dvajset let je minulo, kar so si ustanovili avstrijski socijalni demokratje v Hainfeldu svojo organizacijo. Proletariat je stopil na pozorišče kot politična stranka. Vprašanje: kaj je socijalni demokrat? je povzročilo pred tem zgodovinskim nastopom, najrazličnejših odgovorov. V najboljšem slučaju se je smatralo socijalnega demokrata fantomom, ki zida gradove v oblakih. Mogotci v državi, to so podjetniki, so pa označevali socijalne demokrate kot nevarne ljudi; govorili in pisali so o njih kakor o ljudeh, ki propagirajo umor in uboj, vstaje in revolucije, ki pa pri vsem tem ne mislijo drugega, nego na tatvino in rop. Vzlic temu čednemu iz sovražstva in strahu izvirajočemu početju, se je snovala v Hainfeldu avstrijska socijalna demokracija, sprejela strankarski program, in jasno povedala, kaj misli o današnji državi, kakošne zahteve ima do iste in kaj misli na nje mesto postaviti.

Socijalni demokrat je tudi še danes, — dvajset let po Hainfeld-skem kongresu — bitje, katerega njegova okolica ne pozna, bitje, katero se policijsko zasleduje in ki vzlic gmotne škode, edino le po tem stremi, rešiti človeštvo izpod jarma kapitalistične sužnosti.

Dvoje desetletij boja, ki smo ga bili pod najtežavnejšimi pogoji, ko se nas je sovražilo in preganjalo po mogotih družbe v državi, brezmejna požrtovalnost, nesebičnost in brezprimerna hrabrost, so napravile iz male peščice zaničevanih socijalnih demokratov, mogočno bojujočo armado proletarijata vseh avstrijskih narodnosti.

Politične predprave bogatinov, s katerimi so vladali narode, so uničene. Danes sedé socijalni demokratje v občinskih zastopih, v deželnih zborih in državnem zboru, v slednjem v lepem številu 88 mož. Močne strokovne organizacije omogočujejo delavstvu vpliv na delavne in plačilne razmere in za nakupovanje potrebščin so organizacije konzumentov odločilnega pomena. Ni ga sploh vprašanja, kjer socijalna demokracija ne bi imela odločevati.

Vprašanje, kaj je socijalna demokracija, in fantastični odgovori nato vprašanje v nekdanjih časih, so izginili. Nekdanja mnjenja o socijalni demokraciji bi danes vzbudila le posmeh, kajti nje delovanje v javnem življenju dokazuje, kaj zahteva, po čem stremi. Drugače je pa tudi danes še z odgovorom na vprašanje: Kdo je socijalni demokrat? Socijalnim demokratom se rado smatra vsakega, kdor je s svojo usodo nezadovoljen in dostikrat žugajo ljudje, ki so s svojo usodo nezadovoljni, da postanejo socijalni demokratje, ne da bi razmišljali o stvari. Še danes se smatra nezadovoljneža in socijalnega demokrata za eno in isto bitje.

Splošno je znano, da o popolni zadovoljnosti v naši družbi ni mogoče govoriti. Vemo, da splošne zadovoljnosti ni nikjer, da je vse nezadovoljno in vendar se ti pojmi zamenjavajo. To napačno mnjenje je žalibog še splošno mnjenje velikega dela delavstva, da so namreč socijalni demokratje, ne da bi poznali socializem, ne da bi čitali socijalno časopisje in ne da bi bili kot socijalni demokratje organizirani. Ker pri volitvah, iz razrednega četa, volijo socijalno-demokratske kandidate, ker obiskujejo socijalno-demokratske shode, se smatrajo socijalnim demokratom, ne da bi bili prepričani, razrednozavedni socijalni demokratje.

Kdo je socijalni demokrat v pravem pomenu besede? Mož, ki ne poseča socijalnodemokratskih, temveč shodov drugih strank, ki ne glasuje za socijalno demokratske, temveč za kandidate meščanskih strank, ta seveda ne more biti socijalni demokrat. Vendar pa tudi, posečanje socijalno-demokratskih shodov, glasovanje za socijalno demokratske kandidate, članstvo pri strokovni organizaciji ali članstvo pri organizaciji konzumentov, še dolgo ni to, kar se zahteva od socijalnega demokrata. Socijalni demokrat, v pravem pomenu besede, mora poznati nauke znanstvenega socializma, on mora biti prepričan, da je delavstvo skala, na kateri se bo vzdigala bodočnost človeštva, vedeti mora, da je rešitev delavskega razreda mogoča le z delavskim razredom samim, da mora biti delavstvo organizirano ravno tako kakor kapitalizem, namreč mednarodno. Socijalni demokrat mora biti prijatelj in svetovalec svojih tovarišev, pred vsem pa bojevnik. Da pa vse to more biti, mora poznati socijalno demokratsko literaturo, čitati mora socijalno demokratsko časopisje in ne ravno v zadnji vrsti:

Kdor hoče biti socijalni demokrat, mora biti včlanjen pri svoji strankarski organizaciji.

Železničarji, sodrugi! Lepo število socijalno-demokratskih glasov je bilo oddanih leta 1907 pri državnoborskih volitvah; čez pol milijona. Tudi Slovenci smo storili svojo dolžnost, primerno razmeram in vendar do danes nimamo politične organizacije, kar skoraj bi morala biti. Na zadnjem strankarskem zboru smo sklenili, da smatramo le onega za pristaša stranke, ki tudi plačuje strankarski davek. In kako je pri nas? Kdo se briga za sklepe strankinega zbora? Ravno mi železničarji najbolj občutimo pomanjkljivost politične moči, kajti če bi bila ta močnejša potem bi izostalo marsikaj, kar nam danes povzroča vednih skrbi in napornega dela.

Železničarji, sodrugi! Vi ste bili na jugu pionirji socialističnega gibanja. Vaša naloga je tudi še naprej, in to vsled nerazvite industrije, da ostanete na prvem mestu.

Pridružite se sami, vspodbujajte druge in skupno z njimi snujete politične organizacije, katerih najzvestejši pristaši morate biti, če hočete, da se vam in vašim otrokom zaseda bodočnost. Delavski tisk, strokovna, politična in gospodarska organizacija, so sredstva, ki vas bodo rešila iz suženjskih spon kapitalizma in ki iz vas napravijo poštene socijalne demokrate v smislu Hainfeld-skega programa.

Nove naloge strokovnih organizacij.

Sodrugi Adolf Braun propagira v mesečniku »Der Kampf« nov plačilni sestav na podlagi korporativne delavne pogodbe. Pred vsem povdarja, da je bil bivši plačilni sestav po naturalijah, vsaj v tem oziru za delavce dovoljen, ker mu ni bilo treba skrbeti za živež; seveda pravi, da bi bil tak sistem v našem družabnem življenju nemogoč. Če so se od časa do časa podraževala živila vsled slabe letine, vojne itd., je trpel škodo podjetnik. Danes, ko vlada denarni plačilni sistem, je delavec oni, ki mora plačevati po slabih letinah, vojnah, ali pa umetno povzročeno druginjo živil. Zaradi tega je tarif za cene živilom tudi velikokrat brezpomemben. Stalna plača naj bi jamčila nekak minimum vzdrževanja. Če se pa v času, za katerega je bil tarif dogovorjen, vsled gospodarskih razmer cene živil zvišajo, zajamčeni tarif ne odgovarja več faktičnim potrebam vzdrževanja.

Kupovalna moč plače se preobrne v škodo delavca. Sodrugi Braun je z ozirom na to dejstvo mnjenja, da bi se pri sklepanju pogodb o tarifah moralo na to ozirati. S tem se daje strokovnim organizacijam novo nalogo, ki spada v njih delokrog. Pustimo toraj govoriti pisatelja samega. On pravi:

»Strokovne organizacije imajo po vsem svojem razvoju nalogo, boriti se za skrajšanje delavnega časa in za povišanje denarnih plač. Niso pa v stanu, ali vsaj do sedaj se to ni pokazalo, delavcu jamčiti, da mu povišanje denarne plače zagotovi tudi izboljšanje njegovega obstanka. Skoro povsodi lahko opazamo, da so plače delavcev, s pomočjo strokovne organizacije, v markah in pfenigih, v frankih in santimih, v kronah in vinarjih, naraščale; velikokrat pa tudi z grozo opazamo, da se za povišano število mark in pfenigov, kron in vinarjev, dobi sedaj manj živil, nego se jih je dobilo, takrat ko je bila plača manjša: *Povišane denarne, plače in vendar poslabšani življenjski pogoji*, to je opazovanja vreden zaključek gospodarskega položaja delavstva pred nekaj leti in danes. Ta primera se dokazuje od dne do dne markantnejša. Povišane plače ne obva-

rujejo delavca, da mora vedno skromnejše živeti, da se vedno težje vzdržuje. Strokovne organizacije toraj prihajajo do spoznanja, da je ves njih trud, zjednačiti plače s podraževanjem živil, za daljšo dobo brezposlemen. Povišanja denarnih plač ni mogoče tako hitro doseči, kakor se podražujejo življenske potrebsčine, ki so v rokah agrarcev. Ti imajo v državni gospodarski politiki odločilno pomoč. Zato proroča agrarna politika v naših strokovnih organizacijah vznemirjenje. Pomembne bi bile teškoče za političen in strokovni boj delavstva, ki naj bi omogočile otežkočeno vzdrževanje; to bi bil pa le mali del naše politike sedanjosti ker je povzdiga delavskega razreda ena najnujnejših in najpotrebnejših nalog socialističnega gibanja, in ne na zadnjem mestu pri strokovnih organizacijah.

Da se tudi naprej vzdrži denarna plača, je pri sedanjem razvoju narodnega gospodarstva in socialnih odnosih neobhodno potrebno.

Od volje delavcev popolnoma neodvisen riziko naraščajočih cen, to se pravi, zgubo vsled manj vredne kupne moči njegovega denarnega zaslužka, naj v bodoče nisojo podjetniki. Čeprav je to navidezno neizvedljivo, v resnici vendar ni nemogoče. Treba bo izboljšati detajlno trgovsko statistiko za skupnost; strokovne organizacije bodo morale v gospodarski statistiki intenzivnejše poslovati in razsodišča med podjetniki in delavci se bodo morala uvesti kar se je sploh že pri več tarifih vpoštevalo.

Samo na enem primeru naj nam bo dovoljeno dokazati, kako si mi predstavljamo zvezo med ugodnostmi plač v naravnih z nadaljšnim obstojem denarne plače.

V vžitninskodavčnem okraju Dunaj združeni okraji bi sklenili 1. junija 1910 tarifno pogodbo, za tri leta in sicer za delavce jedne določene stroke. V sprejeti tarifni pogodbi bi bila minimalna plača 30 kron na teden, ki bi vsako sledečo leto dorastla za 1 krono 20 vin. Ta plača bi se delila v dva dela in sicer v stalen del z 10 kronami in v spreminjajoči se del, ki bi početkom znašal 20 kron.

Pri tem bi se računalo tako, da se bodo za časa veljave tarifne pogodbe podražile, samo nekatere potrebsčine dočim bi se uvaževalo, da bodo razlike cen za dve tretjine potrebsčin, ki jih potrebuje delavec za življenje, skoro gotovo znatno menjale.

Brzovlak.

Med grmovjem blesketajočim v čarobni jutranji rosi je ležal Jean Bastien. Bilo je na strmim nasipu, ki je delil deročo Armancono od železniškega tira.

Jutranja zarja se je pokazovala za oddaljenimi vrhovi in bledordeč blišč je prodiral megle Chenay-a in Danemoine, med tem ko so na zapadu na kolodvoru v Tonnere ugašale električne žarnice.

Jean Bastien se je povspel na roke, stegnil svoj vrat in poslušal. Početkom je slišal samo šumenje vode, ki se je poleg njega stekala in hitela proti reki. Zvonček v cerkvi vasi Verinnes je zapel Ave Marijo. Kakor odmev se je slišalo iz Julay-a nazaj in nekoliko trenutkov se je v zraku slišalo le svečano zvonjenje zvonov, ki je v prijetnih glasovih motilo jutranji mir. Nastala je zopet tihota. Naenkrat se začuje od Laroche sem gromenje in pred očmi Jeana je izginil, v paro in dim zavrt, osobni vlak. Nehoté se je Jean sključil in za trenotek ga je pokrilo v grmovje.

»To je vlak št. 133«; je dejal sam sebi, »ta ostane v postaji Tonnere. Za njim pride tovorni vlak in za tem brzovlak!« Oči so se mu zasvetile in prsti so se mu krčevito oklenili angleškega ključa, ki je ležal skrit v travi.... Oj, še nekoliko minut in grozno vpitje in tarnanje bo odmevalo v tej mirni dolini!

Da se pa teškoče pri bodočih proračunih olajša, se v svrhu enostavnosti vzame, da bodo naraščale cene samo onih potrebsčin, ki jih potrebuje delavec, kakor: kruh, meso, mleko in premog in da bodo delavci mogli dve tretjini svojih dohodkov porabiti samo za te štiri predmete. Dognalo se bo, koliko kilogramov kruha in mesa, koliko litrov mleka in koliko stotov premoga se lahko kupi za 20 kron; vzelo se bo določene dele splošnih potreb in dosegljivo množino kruha določene kakovosti za 8 kron; množino mesa iste vrste, ki se v gospodarstvu delavca navadno rabi za 5 kron, število litrov mleka za 3 krone in število stotov premoga za 4 krone. Prišlo se bo do rezultata, da mora plača delavca, kadar se sklone tarifna pogodba, znašati: 30 kr. = 19 + a kg kruha + b kg mesa gotove vrste + c litrov mleka + d stotov premoga. Po vsakem četrtletju, bi se moralo sestati razsodišče in dognati, koliko stane na Dunaju 10 + a kg kruha itd. Poleg tega bi se nastavila denarna plača za bodoče četrtletje, tako, da bi bila vedno enaka množina živil za zaslužno svoto.

Po preteku enega leta se povišanje plače 1 kr. 20 vin. lahko razdeli na enak način, na denar, kruh, meso, mleko in premog. Na prvi pogled se zdi, kakor bi bil ta način nepripraven in da bi bil povod preprirom. Če bi se pa uresničil, bi se videlo, da so teškoče veliko manjše, nego se zdi nam, ki smo navajeni le denarnih plač. Mogoče je pač, da bi bil morda začetek nekoliko težaven, kakor je težek početek vsakega podjetja. Samo močne in dobre organizacije delavcev in podjetnikov bodo jamčile za take tarifne pogodbe, da bodo dobre. Če je začetek narejen, potem bodo tudi teškoče zginile in novi način se bo razmerno hitro udomačil.

Sodrug Braun pač vé, da bodo podjetniki v njegovih predlogih zopet videli nevarnost za industrijo. Glavno nasprotstvo bo gotovo tičalo v tem, ker bodo trdili, da preuredba plačilnega sistema otežkoči kalkulacijo. Temu nasproti je pa treba samo pokazati, da se deloma važnejše stvari, kakor je n. pr. plača že danes gotovo ne more proračunati. V poštev pridejo vedno se menjajoče cene surovin, menjajoče se obresti i. t. d. Če bi se njegov predlog uresničil, bi ustvaril na drugi strani neprecenljivo vrednost, da bi stotisoči posameznih gospodarstev došlo do pravega miru.

Njegov načrt je bil enostaven; čez nekaj minut ima peljati mimo brzovlak proti Nini. Bastien je sklenil odstraniti kos tira, da stroj, ki ravno na tem mestu vozi z veliko hitrostjo, skoči s tira in potegne za seboj ves vlak v valovje Armancone.

Peklensko veselje in divje sovraštvo sta bila vidna na Jeanovem obrazu, ko si je predstavljal strašno sliko, ko je gledal svojega smrtnega sovražnika, strojevodjo Lourdela, zmečkanega in raztrganega v drobne kosce, plavati po reki doli.

Jean Bastien je bil že pred dvema dnevi odpuščen iz službe. V nekem prepiru je premikastil svojega predpostavljene strojevodja Lourdela. Le-ta ga je takoj naznanil upravi in Jean je bil kratkim potom odpuščen.

Doma tega ni hotel povedati; v onemogli jezici, na pol nor, in se je vlačil že dva dni in dve noči s praznim želodcem ob obrežju Bourgogne. Resen obraz Lourdela mu je bil vedno pred očmi; vedno je naraščala njegova jeza proti strojevodji. Smatral ga je edinim krivcem svoje nesreče. Da, za Bastiena je bil ta dogodilaj grozna nesreča. Kdo naj sedaj preživi njegovo bolno ženo in dva mala otročiča? Njegovi stari, bolni materi bo Hiobovo poročilo zadalo smrtni udarec in bodočnost njegovih deklic je revščina in sramota. Domisljal in tolmačil si je nesrečo nalašč v najtemnejših barvah, ravno tako, kakor je naraščala njegova jeza

Če se posreči, da naš predlog odobre strokovne organizacije, če se nadalje posreči strokovnim organizacijam, da uresničijo to kar jim tu predlagamo, tedaj bo stališče naših podjetnikov v vseh gospodarsko političnih vprašanjih temeljito predrugačeno. Podjetnikom manjka samo vzpodbujanje, da se postavijo po robu ne samo napram podraževanju živil, temveč tudi proti sistemu indirektnih davkov, kakor proti vsem, po državi pospeševanim agrarnim zvezam ki uravnajo konsum na debelo. V trenutku, ko se posreči podraževanje živil v velikem odvrniti od množice delavcev in obremeniti s tem podjetnike same, bode sovraštvo do direktnih davkov tudi pri podjetnikih zgnilo. Tedaj bodo tudi podjetniki opustili skrito ali javno prijateljstvo z agrarci, in se ne bodo več zavzemali za agrarno politiko. Podjetništvo bo prešlo k jasni industrijalni državni politiki, in bo tako politiko tudi podpiralo, kar ravno zastopniki delavcev v državnih, deželnih in občinskih zastopih vedno zahtevajo.

Stališče gospodarsko političnih strank bi se temeljito spremenilo, če bi se uvedel naš plačilni način. Podjetniki, ki do sedaj niso nasprotovali agrarnim domišljijam, bi bili prisiljeni postaviti se po robu napram agrarni politiki v državi in na trgu, če bi morali oni sami in ne več delavci trpeti povišanje cen.

Znak strokovne politike je, da ne okamenava, da vedno stopa sporedno z razvojem kapitalizma in da nastopa z novimi, nepričakovanimi gospodarskimi konstelacijami. Splošno podraževanje živil ki daje mučnega posla strokovnim organizacijam v njihovih akcijah in ki jih dostikrat spravlja v dvomljiv položaj, nas sili k novim bojnim načinom.

Brezmejen egoizem agrarcev, brezbriznost podjetništva, težke skrbi proletarijata, vse to nas sili, da pričnemo boj z novim orožjem. Kapitalizem moramo napraviti odgovoren za poslabšanje življenja za poslabšanje mogočnosti hranjenja delavcev.

Kaj nas uči nezgoda pri Uferskem?

Ko bi gosp. pl. Taussig še živel, imel bi veselje nad svojimi ljudmi. Šestnajst mrtvih, osemnajst težko ranjenih in eden od strahu zblaznel so toraj vendar le bili v stanu, zdramiti vest javnosti iz letargične

napram strojevodji. Želja maščevanja mu je v srcu vedno bolj vskipevala. Ni bil več gospodar svoje volje in v tem duševnem razpoloženju je dozorel v njem grozen načrt, vreči s tira vlak, ki ga je imel voditi Lourdel. In potem? Potem je hotel biti zadovoljen.

Po vlaku št. 133 je prisopihal, tesko obremeljen, tovorni vlak... To je bil zadnji vlak ki je imel peljati mimo pred brzovlakom.

En pogled in Bastien se je prepričal, da je sam. Splezal je hitro na vrh strmine do železniškega tira, vlegel se poleg istega in sistematično pričel odstranjevati vijake, ki so vezali tir.

Časa je imel še dovolj; zaradi tega tudi ni posebno hitel. S trdno sklenjenimi ustnicami je delal mirno in brez vsake hitrosti, ter spravljal v žep odstranjene vijake. Včasih je moral poseči po kleščah, da je privzdignil tir. Živci njegovih močnih rok, so mu pokali. Konečno je vzdignil del tira in ga položil ob kraj. Zadostovalo je.... Moral se je zopet skriti. V smeri proti Dijonu je peljal drugi brzovlak, katerega je vozil Lourdel. Najbrže je slednji danes nekoliko zakasnel. Potrpljenje! Jean je slišal, kako je v Dijon vozeči brzovlak, z ropotom vozil v postajo; šumenje in pihanje stroja je bilo slišati daleč po dolini.

Lourdela je ravnokar peljal iz postaje Tonnere; znamenjske plošče so mu ukazo-

brezbrižnosti, s katero se navadno prezirajo žrtve, ki jih vsak dan zahteva železniški obrat. V meščanskih listih, ki poznajo kvečjemu pod fotografijami ubeglih tatov in goljufov tekst: Kdo je to? se enoglasno stavi vprašanje: „Kdo je kriv“?

Pravega kriyca prijeti seveda ni več mogoče, ker njegova smrt je pravočasno rešila sodnijo neprijetno situacijo, v kateri se nahajajo državni pravdniki, ki vidijo las v očesu uradnika Zeissa, ne pa bruna v očesu borznega kralja. Čeravno se »velikih« listih mnogo piše o krivdi prometnega uradnika, vendar to ne izbriše dejstva, da je dokumentiran *Tausigov zistem* v Uferskem v razvalinah, nakopičenih nad človeškimi trupli. Po mnenju vodstvenih krogov je krivec s e v e d a uradnik Zeiss, ker je pozabil na signalno ploščo, tako, da je zavozil brzovlak v tovarnega. Za tak katastrofalni dogodek pa meščanskim listom ne zadostuje le e n krivec; zdaj kvasi celo o zanikarnosti postajenačelnika, ker se je brez dopusta odstranil od postaje in proti kateremu se bo vršila disciplinarna preiskava. Manjka jim le še »odličnega zvedenca v železniški stroki«, katere imajo uredništva »svetovnih listov« vedno na razpolago. Ta zvedenec naj bi dokazal, da bi se katastrofa ne bila zgodila, če bi bil postajenačelnik ostal na postaji. Da je v 55. letih, odkar namreč ta železnica obstoji, vozilo skozi Ufersko več nego 100.000 brzovlakov, in to pri sedaj obstoječem obsegu tirov, ne da bi se kedaj zgodila večja nesreča, naj bi dokazalo, da je v Uferskem vse v redu — to nam je že »odličen zvedenec« takoj po nezgodi pripovedoval v »Neue Freie Presse«. Tako naj bi se opravičilo železniško upravo. Seveda strela ne udari v vsako hišo, ki ni zavarovana s strelovodom. Po mnenju železniškega birokrata, katerega si je priložila »Neue Freie Presse«, se lahko zgodi nesreča tudi na dobro opremljenih postajah.

Seveda, vsi tehnični pripomočki, ki so nam na razpolago, niso v stanu zabraniti vsake nezgode. Brezdvomno pa je pomankanje pripravnih sredstev osodopno za prometno varnost, če se ta izroči izključno le človeški paznosti, ker je nevarnost s tem povečana.

Postaja Ufersko—Zamrsk je nezadostno opremljena s tiri. Zadostovali so tiri potrebam pred tridesetimi leti nikakor pa ne zadostujejo sedanjemu prometu.

vale počasi voziti. Najbrže se ni oddalo električnega znamenja, in zato je vozil vlak v ovinku kjer je bil Jean skrit, prav počasi. Prvi je bil stroj z vodo, ki je, daleč ven naslonjen, opazoval tir in njega okolico; za njim restavratorski voz, ki je bil pa vsled rane ure še prazen in potem spalni in drugi vozovi. Tu in tam so bila okna odprta in svetla jutranja luč je razvetljevala temne prostore posameznih oddelkov.

Jean je videl rdečelasega angleža s križasto čepico globoko na oči pomaknjeno. Ravno je užgal svojo tobačno pipico; Videl je tudi zdehajoče in se pretegujoče človeške postave.

Bleda zlatorumena gospa v črnem krilu se je smehljala svojemu otročiču, ki si je mel zaspanec raz oči. Opazil je deklico, ki je risala črke po rosnih oknih, videl je mlad, eleganten parček, ki je ravnokar menjaval jutranje poljubčke.

V neposredni bližini teh srečnih ljudi je stal duhovnik z brevirjem v roki ter delal znamenja križa.

Konečno je videl mlado deklico, ki se je stegala skozi okno, imela razmršene lase in s pijantim pogledom sanjaje zrla v zlato-rdeči jutranji mir, srkajoč sveže duhteč zrak. Pela je pesem žalostinko. Lahek vetrč je odnašal nje glas po dolini. Zagledala je Jeana. Smehljaje mu je pokazala celo vrsto lepih belih zobčkov ter mu z roko vrgla poljub.

Vso službo na tej postaji opravljata *en uradnik in en čuvaj. Uradnik mora sam upravljati brzojavno in komercialno službo, odpravljati vlake, paziti na signale in razne druge stvari.*

Splošno je znano, kako je zasebni kapital gospodaril na tej železnici posebno v zadnjem času pred podržavljenjem. Ker se pri podržavljenju odkupni znesek odmeri na podlagi povprečnih čistih dohodkov zadnjih let, se je na teh železnicah brezobzirno varčevalo. Pri investicijah, materialu, uradništvu in osebju se je naravnost skoparilo. V živem spominu nam je še, v kakšnem stanju se je nahajala c. kr. severna železnica ob času podržavljenja. Ravnoiste posledice so se pojavile pri avstrijsko-ogerski državno-železniški družbi. Pri tej železnici pa niso le manjše postaje neprimerno izvršene, temveč tudi velike, dispozijske postaje.

Za vse te nedostatnosti pa naj sedaj uradnik Zeiss poplača dolg, katerega je zakrivila železniška uprava. Na njem se naj zopet izpolni rek: Majhne tatove obešajo, velike pa izpuščajo. Dobiti univerzalne genije za nizko plačo bi kapitalizmu seveda ugajalo, da si s tem prihrani stroške za varstvene priprave, ki so pa že v tem oziru nujno potrebne, ker drugače bi bilo preveč fiskalnih pogrebnih stroškov.

Dve resnici je jasno pokazala nezgoda v Uferskem namreč: bojazljivo popušcanje države napram pregrešni lahkomišljenosti in drznemu cinizmu zasebno-kapitalističnih železniških uprav, ki brezobzirno zanemarija vse varstvene ozire in naprave in potem prepusti državi staro obrabljeno ropotijo.

Potem pa tudi izsušen birokratizem ki s polnimi rokami razsipava denar. Kjer je pa potrebno za varnostne naprave, pa skopari z vinarji. Za napačno varčnost železniških uprav je značilno tudi to, da se morajo uslužbenci za vsako malenkost prepirati z njimi, med tem ko skoraj vsak teden objavljajo uprave jeremijade o naraščanju upravnških stroškov pri železnicah in pozivljajo k večji varčnosti. A med tem ko mažejo trdoglavi birokratje ob zeleni mizi razne okrožnice, gre realno, resnično življenje med svetom svojo pot.

To pa birokratizem se svojo papirnato modrostjo ne more obvladati in kot protest proti temu mu zapiše tok življenja krvavi menetekel na železni tir. Vsled te nezgode

Ta njena kretnja je bila tako ljubka, da se je zdelo, kakor da bi razlivala najčudesnejšo srečo po vsej okolici. Mladostno sveži poljub je pa omehčal tudi Jeanovo srce.

Brzovlak je pričel hitreje voziti in je dosegel skoro svojo normalno hitrost, ter zginil izpred Jeanovih oči. Vedno je še stal na istem mestu in mislil na ljubko sliko mlade deklice.

Še nekaj minut in imel je priti drugi vlak, ki bo mogoče tudi vozil srečne ljudi, morda tudi ljubeče se parčke in sanjave smehljajoče deklice.

Na mah je začutil Jean v svojih prsih čut brezmejnega gnjusa napram nameravanemu zlodejstvu.

On, ki ni bil brezčasten, naj bi sedaj postal zločinec, morilec in naj bi pokril ta železniški tir z mrtvimi človeškimi trupli in z ranjenci?

Vzbudila se mu je vest in postal je nemiren; ves se je tresel. Prejšnje hrepenjenje po maščevanju, njegovo sovraštvo napram strojevodji, vse je zginilo. S par koraki je bil na vrhu strmine, položil na mesto odstranjeni del tira in potegnil vijake iz žepa. Drugega za drugim je pritrdil z angleškim ključem in brez ozira na bolečine je popravil svoje prejšnje peklenko delo.

Bal se je, da mu postane čas prekratek! Brzovlak bi moral biti že tu. Gotovo ima zamudo, in zato je bil vesel. . . . Ustrašil

sicer prepóžno vzbujena javnost se iz tega lahko mnogo uči. Pred vsem pa, da je ravno človek za varnost najvažnejši faktor v modernem prometu, katerega interesi kot železniški uslužbenec so ob enem interesi splošnosti. Ali bo to spoznanjanje pri javnosti tudi prodiralo? Ne zanašajmo se preveč na vest javnosti. Ta se kmalu potolaži in ko bode okrog Uferskega zopet vse tiho, se obrne na drugo stran in se smreči mirno še nadalje.

Agrarno sleparstvo.

Ko se je leta 1905 skoval sedanji carinski tarif, ki nalaga neznanska bremena na živila, so agrarne stranke, med njimi v prvi vrsti naši klerikalci, naglašali, da je visoka carina na poljske pridelke potrebna za varstvo kmeta. Socialni demokratje so se navsomoč borili proti novim carinam, a ker jih je bilo komaj 11 v državnem zboru, je naravno, da niso mogli zmagati. Toda povedali so že tedaj, da ne bo visoka carina prav nič koristila kmetom, pač pa jim bo zelo škodovala. Agrarci so bili gluhi za vse opomine, ker jim itak ni bilo na tem, kaj bo z malimi kmeti, ampak skrbeli so le zato, kaj bo z njihovimi ljubimi veleposestniki, katerim so hoteli priskrbeti čim večje profite.

Če se to pomisli, tedaj je velezanimivo, da se začena polagoma daniti tudi med agrarci in že se slišijo posamezni glasovi, ki priznavajo, da je bilo vse tisto reševanje kmeta naveden švindel. Na dan sv. treh kraljev je govoril znani agrarni petelin vitez Pantz na shodu v Aichu pri Šladmingu na Štajerskem ter je na shodu dejal, da je »ob vsem priznanju, da je agrarna solidarnost potrebna, nova trgovsko-politična doba doslej za planinske dežele popolnoma brez uspeha.« Doslovno je dejal:

«Dne 1. marca 1906 uveljavljena visoka carina za žito ni povzročila le takojšnje zvišanje žitnih cen za 30 odstotkov, temveč tudi kot nujno in avtomatično posledico enako podraženje vse krme. Prebivastvo planinskih dežel je imelo vsled tega dvojno škodo: Na eni strani vsled podraženja najvažnejših živil, na drugi strani se je kmetom planinskih dežel njih glavna produkcija — živina in živalski produkti — tako vsled dragih sredstev za krmo tako otežčalo, da veliko število kmečkih gospodarstev danes

ga je kratek živžg. . . . Vzdignil je glavo. . . . Samo en vijak je imel še pritrditi. . . . Nasmejale se je, ker vlak je bil izven nevarnosti. Oproščen groznega čuta poželjivosti po maščevanju je nadaljeval svoje delo mirno in brez prenačlenja, kakor bi se norčeval iz svoje prejšnje jeze, ki ga je zapeljala k grozni nakani.

Tir se je stresal pod vlakovo težo. . . . Samo par sekund še in brzovlak je tu. . . . Jean je sukal zadnji vijak; bil je globoko zamišljen v lepo smehljajoče dekletce. . . . Gotovo bodo tudi v tem vlakcu, ki ga vozi Lourdel, take golobčice. . . . Nikdo popotnikov ne bode vedel, da bi bilo njih veselo življenje na tem mestu kmalu uničeno in da je od tega zadnjega vijaka, ki ga ravnokar pripenja, odvisna bodočnost njihovih svojcev in družin.

Tako je govoril sam sebi in pritrdjeval naglo vijak. . . .

Vroč solze so rosile njegova lica. . . . Bil je zamišljen. Brzovlak je tu. . . . Jean Bastien pa čepi še vedno na tiru. . . . Prekasno! ni imel več časa dvigniti se. . . . Pograbila ga lokomotiva in ga vrže v grmovje ob bregu sumeče Armancone. . . . Izdahnili je na mestu.

ni več sposobno za obs. anek. Ker je glavni vzrok zla v carinski politiki, je najprej treba tukaj začeti in poskrbeti čim večje znižanje carine na krmo in enako znižanje tovornih cen.

Če bi kaj takega dejal socialni demokrat, bi nastal med agrarci vrišč do neba. Tukaj pa imamo voditelja agrarcev, ki mora iz izkušnje potrditi, kar so socialni demokrati govorili leta in leta. Kar velja za krmo, velja pa tudi za živila. Planinske dežele ne producirajo izdaleč toliko žita, kolikor ga potrebujejo. Tako n. pr. se pridela na Štajerskem 800.000 metriških centov žita na leto, porabi se ga pa 1.700.000 m. centov. Podobne razmere se na Kranjskem in Koroškem, na Krasu i v Istri je seveda še veliko slabše. Za metriški cent pšenice se pa plača 7 K 50 vin. carine (pred 1906. letom 3 K 57 vin.) Kdo plačuje to? Vsi, ki jedo kruh, seveda delavci, pa tudi kmetje, ki ne pridelujejo toliko žita, kolikor bi ga potrebovali. Ker se mora v deželi žito še kupovati, je torej bosa tista, da bi imelo prebivalstvo dežele dobička od carine; saj mora večinoma kupovati tuje žito in čim dražje je, tem več denarja gre iz dežele.

Tudi z zahtevami zaradi živinoreje prihajajo agrarci pozno za socialnimi demokrati. Leta 1907 je vložil sodrug dr. Renner v državnem zboru vrsto predlogov proti draginji in je zahteval tudi pospeševanje živinoreje; med njegovimi predlogi je bil tudi ta, da se ima poskrbeti cenejša krma. Takrat je bil socialno demokratični predlog odklonjen; sedaj prihajajo agrarci sami z njim.

Kmetje bi tukaj lahko spoznali, kako so jih njih dični poslanci leta in leta za nos vodili. Pa bi tudi lahko spoznali, da ne pridejo do izboljšanja, dokler se ne rešijo sedanjih jalovih »voditeljev«. Socialna demokracija je malim kmetom vedno dobro svetovala, ni pa kriva, če se rajši poslušali hinavce, ki so jih vedno vodili na led.

DOPISI

Trst, c. kr. drž. žel. Dne 2. t. m. je bil pogreb sodr. Kampferja, strojevodja tržaške kurilnice c. kr. državne železnice, katerega je obkribelo železničarsko pogrebno društvo.

Ko je dolgi spreved odhajal od doma umrlega, nasproti kurilnice, so mu v zadnji pozdrav zažvižgali vsi stroji, kar jih je bilo v kurilnici.

Gosp. kurilniškemu načelniku Mauthnerju to seveda ni bilo prav in že je začel »delovati« z zapisniki radi motenja prometa.

Sodr. Kampfer si je nakopal pljučnico v službi, ko je vozil iz Trsta v Pulj. Javil se je bolnega in po dvamesečni bolezni izdihnil. Bil je prepričan sodrug in je neumorno deloval v blagor svojih sotrpinov.

Bodi mu zemljica lahka!

Kolegijalnost v delavnicah državne železnice v Ljubljani. Pritožbe, da se železničarjem vseh kategorij slabo godi, se množe od dne do dne bolj in človek bi mislil, da imajo ljudje v takem položaju dovolj povoda, da bi se brigali za svoj žalostni obstanek. Pametni delavci drugih strok tudi uvažujejo današnji gospodarski položaj ter se družijo v kompaktne mase, pripravljajoč se za bodoče boje.

Pri železničarjih je to drugače. Oni menda nimajo večje skrbi, nego iskati preprirov, med seboj blatiti svojo organizacijo, ki bajé za nobeno stroko nič ne naredi in povrh tega še opravljati in denuncirati one sodruga, ki se resno trudijo, vzdržati vsaj to, kar že imajo, če že ni mogoče pridobiti novihboljšanj.

Da je državno-železniška kurilnica na višku tega početja, smo že opetovano dokazovali. Zato so pa tudi razmere ravno v tem zavodu tako divjaške, da jim lahko iščeš para po širnem svetu. Denuncijanstvo, ki ga je gosp. Poka vsadil in lepo gojil dolgo vrsto let, je v najlepšem cvetu in danes posamezni delavci le tekmujejo kdo je v tem bolj

izobražen. Našteli bi jih lahko celo vrsto, ki bi od eventualnega takega izpita odšli z odliko.

Če si pa ogledamo nekoliko bliže poznanje njih službenih razmer, potem, »Jakob da hat's einen Hacken«.

Eden teh elementov je tudi pleskar **Koch**, ki rešuje svoj gospodarski deficit z vsenemško propagando, dobrovedoč, da se to na bajé merodajnem mestu rado vidi. Skrajno surov in neotesan napram svojim tovarišem, je vedno pripravljen svojim gospodom . . . v črevo zlesti, če se namreč nadeja dobička. Proti temu tudi ničesar nimamo opomniti. Pač pa moramo odločno protestirati proti temu, da bi se zahtevalo od družih delavcev, da opravljajo njegovo delo. Če je gosp. **Koch** zmožen celo noči in vse praznike in nedelje robotati v svojo zasebno korist, potem je njegova dolžnost, da v prvi vrsti opravi tudi svoje delo na državni železnici, katera ga tudi plača. Kazati na svoje tovariše, da nič ne delajo, sam pa greti svojega rojstva revne kosti ob peči, to je nesramno. Nesramno je pa tudi, če se predpostavljajo ozirajo na denuncijante in šikanirajo trezne in poštene delavce, zgolj iz ljubezni do svojih sočlanov zloglasne »Südmarke«.

V posameznosti se danes ne bomo spuščali; obljubujemo pa tako gosp. Kochu kakor vodstvu delavnice, da bomo izvajali konsekvence, če ne bo miru. Če želi gosp. Koch, da ga predstavimo obrtni oblasti, potem bomo seveda njegovi želji rade volje ustregli. Dvomimo pa, da bi mu bilo to prijetno.

Razun njega je še nekaj njemu sorodnih bratcev. Teh se sicer danes ne dotikamo, a mi hočemo, če bodo ravno želeli, tudi ustreči.

Razmere v delavnici so neznosne; ni človeka, ki bi tam napravil mir. Ne preostaja toraj družega, nego da delavci napravijo red sami. Če Koch in njegovi tovariši ne morejo med poštenimi delavci shajati, potem

Da se pa lahko napravi red, je v prvi vrsti treba popolne solidarnosti vseh prizadetih. Treba je, da delavci vedó ceniti organizacijo in da so brezpogojno nje člani. Če se to izvede, potem tudi raznim **Kochom** ne bo več greben rastel in tudi razni Poka-ti ne bodo šikanirali delavcev, kakor to danes delajo.

Varčljivost tržaškega ravnateljstva državne železnice. V tržaškem ravnateljskem okrožju se varčuje, da bolj ni mogoče; seveda, kakor je že navada, ne na pravem mestu. Osebe se reducira kolikor le mogoče, najbolj pa pri vlakospremnem osebju. Izkoriščanje osebja se tira do skrajne meje, ne gledé na varnostne in zdravstvene ozire. Tako n. pr. ima en manipulant v petih dneh le 10 ur prostega časa, v katerem more bivati v družinskem krogu. In ne samo to; proga Trst-Jesenice je zdravju uslužbencev najbolj škodljiva, ker vodi skozi 43 predorov v skupni dolžini nad 30 kilometrov.

In ne le pri osebju temveč tudi pri drugih stvareh se napačno varčuje; posebno pa pri razsvetljavi.

Ob progi Trst-Jesenice označuje postaje po noči slabo brleča svetilka, in to celo pri osebnih vlakih. Na Bledu in v Bohinjski Bistrici in nekaterih drugih postajah je z velikimi stroški zgrajena razsvetljevalna naprava za petrolejski plin.

Kljub temu vlada na teh postajah egiptovska tema, ker je »premalo petroleja« in se mora varčevati.

To pa ne moti železniške uprave, da se v drugih slučajih ne pazi na to, kaj se godi z materijalom. Tako n. pr. je ob priliki premetitve materijalnega skladišča iz Podgore v Gorico ležalo na prostem mnogo sodov olja in petroleja, ker v novem skladišču ni bilo prostora. Vsled velike vročine je mnogo olja in petroleja izteklo, kar se seveda mora zopet »prihraniti«. Če pri tem trpi osebje in varnost prometa, za to se uprava ne briga.

Gorica drž. žel. V raznih zadevah so se že vložile prošnje in spomenice, toda v zadnjem času opazujemo, da se gospoda v raznih »črnilnih gradih« bodisi v Trstu ali na Dunaju, ne briga mnogo za težnje uslužbencev. Gospoda dobro vé kako z nami stoji in vsled tega se ne ozira mnogo na želje in zahteve osebja. Pozabila je že, da »sila kola lomi« in ne vidi iskre, ki tli pod pepelom in iz katere lahko danes ali jutri vzklji velik plamen.

Vkljub temu, da rovaajo razne majhne nacionalne in druge organizacije razdvojevalno proti solidarnosti vseh uslužbencev, še vendar nismo zgubili svoje moči in kadar pride čas, bomo nasprotnikom, naj pridejo od katerekoli strani — pokazali, da znamo rabiti svoje orožje.

Ni zadosti, da razsajajo nacionalni prepiri, so si vrhu tega osnovali postajenadzorniki lastno organizacijo, baje ker je splošna organizacija premalo storila za njih kategorijo. Kaj pa vendar naj stori za nje, ko je večina takih, ki se niso brigali za organizacijo. Želijo si polno skledo, a da bi zato tudi kaj storili, jim ne pride na misel. Če je že splošna organizacija po njih mnenju premalo storila za nje, kaj pa hočejo sedaj sami doseči? Ali so pozabili, da je le v slogi moč in da se železniška uprava ravno malih skupin najložeji otrese? Vsega tega niso pomislili, ker drugače bi se prav gotovo organizirali tam, kamor spadajo: v splošni socialno-demokratični organizaciji. No, morda še pravočasno izpregledajo.

Iz Borovnice se nam piše: Žalostne so razmere, ki so zavladale pri nas v zadnjih mesecih. Pereča vprašanja so, z katerimi se bavijo naši tovariši po drugih postajah; tudi mi nismo v Eldoradi. Vzlic temu pa ne pridemo do resnega dela, ker so le osebnostna vprašanja na dnevnem redu. Naša naloga ni, iskati krivcev; tudi vzrokov ne bomo raziskovali. Mislimo pa, da imamo kot člani organizacije pravico, da opomnimo merodajne sodruga na svoje proletarske dolžnosti.

Na vseh koncih in krajih se giblje in delavstvo vsega sveta se pripravlja na končni obračun z kapitalizmom, mi pa moramo držati roke križem, — ker se nekaterim sodrugom zdi važnejše reševati osebna vprašanja in netiti osebne prepire. Doslej smo mirno gledali od strani, sedaj pa mislimo, da je burk dovolj.

Obračamo sa do prizadetih, da se posvetijo skupnemu delu v skupno korist. Stari pregovor vravi: kjer se prepirata dva tretji dobiček ima.

Organizirani Borovničani.

Trst, kurilnica c. kr. drž. žel. Pravcat samodržec je tukajšnji strojni mojster **Mally**, to pa najbolj vsled tega, ker je prijatelj kurilniškega načelnika Mauthnerja. Z vednim vpitjem in priganjanjem si meni pridobiti ugleda. Ko je še bil strojevodja, ni zmal niti vodilnega in zveznega vzvoda prestaviti, kar je moral storiti njegov kurjač, ali pa kdo njegovih tovarišev. Ta »tudi sodrug« je podpihovalec in vse kar zve, nese gosp. Mauthnerju na ušesa. Čas je toraj že, da enkrat obračunamo s tem predpostavljanim in »sodrugom«.

Pozivljamo ga toraj, da se kmalu poboljša in da postopa bolj nepristranski.

Gospod načelnik Mautner pa naj za strojnega mojstra naroči knjigo »Knigge, občevanje z ljudmi«, ker zmerjalni slovar itak že predobro pozna.

Celje. Razmere na celjskem kolodvoru so pod vodstvom g. postajenačelnika **Küglerja** naravnost nevzdržljive. Kakor kakšen turški paša gospoduje g. načelnik in šikanira uslužbence na vse mogoče načine. Dolgo časa so se poganjali skladiščni delavci za delavni red, ker ga prej sploh niso imeli. Dobili so ga, pa še kakega! Na celi južni železnici nimajo takšnega. Skrupali so ga gg. **Kügler**, njegov pribočnik **Prelog** in pa skladiščni mojster **Soršak**, ki je znan, da žre socialiste. Da ti trije niso kaj prida skrupu-

cali, je samo ob sebi umevno. Delavni čas je določen od 7. do 12. ure predpoldne in 1½. do 7. ure popoldne. To bi se ne bilo delavcev toliko razburilo, če bi bilo pri tem ostalo. Prišel pa je posestnik parnega mlina, Majdič in prosil g. načelnika, da se delo zopet ob eni uri začne da more vsak čas dobiti svoje vreče. Ljubeznjivi g. načelnik tega seveda ni mogel odreči in je določil nekaj delavcev, kateri morajo začeti z delom vsak dan ob eni uri popoldne. Obljubil jim je, da dobijo čezurno plačo in sicer za pol ure dela se jim bo plačalo za celo uro. Siromaki niso slutili nič slabega in vdali so se, ker so menili, da si s tem vsaj nekaj zboljšajo gmotno stanje. Kako so pa gledali 1. januarja pri izplačevanju mezde, ker znesek z njihovim računom ni bil v soglasju. In res je bila babilonska zmešnjava. Nekateri so dobili nekaj za čezurno delo, drugi nič; nekateri so dobili plačo za čezurno delo posebej, drugi zopet skupaj z navadno mezdo, ostali pa seveda ničesar. Toraj je g. načelnik snedel svojo besedo!

Kako brezobzirno g. Kugler postopa tudi napram drugim uslužbencem, kateri mu niso všeč, navedemo sledeče:

Čuvaj Ferd. Vrečko, oče šestih otrok je bil prestavljen iz Celja v Maribor. Šel je v Maribor iskati stanovanje in ga po dolgem trudu dobil. K temu stanovanju spada tudi drvarnica, ki se nahaja v podstrešju. Ker pa je imel 30 pragov, katerih seveda ne more celih nositi v podstrešje, je prosil g. Kuglerja za dva dni odloga, da prage razžaga. Toda gospod Kugler ga je osorno zavrnil in pognal iz stanja.

Gospodom Kuglerju, Prelogu in Soršaku svetujemo, da se kmalu poboljšajo in da se privadijo človeškega ravnanja z osebjem; delavcem in uslužbencem pa kličemo: «Vsi do zadnjega moža v mednarodno organizacijo, ker le ona Vam je porok za zmago».

Kaj bo s premogovnimi premijami na c. kr. drž. železnicah

Dne 29. novembra je bila konferenca s poročevalcem železniškega ministerstva. Prišli so namreč član osrednje personalne komisije, sodrug Preiss, član personalne komisije Hrovat, predsednik društva strojevodij gosp. Kuln in njegov namest. Keppnik v železniško ministerstvo ter opomnili tam na splošno razburjenje, povzročeno po odloku železniškega ministerstva, glede ureditve odškodnin za vožnjo strojevnega osebja. Ureditve oškoduje ravno one, ki so bili do sedaj najslabše plačani, namreč strojevodje pri premikanju. Obljubilo se jim je, da se bodo izražene želje upoštevale, da se namreč za vsako določeno službeno uro plača po 7 vin.

Glede ureditve premij je dejal starbeni svetnik Willinger, da je železniško ministerstvo ustanovilo poseben odsek, ki se že dalj časa peča z ureditvijo premij. Ta odsek se trudi, da najde za premije novo podlago, po kateri se bodo zaračunale. Delo še ni dokončano, poročati pa hoče o tem do srede januarja 1910. Gospodje so študirali način premij po vzgledu inozemskih železnic, posebno italijanskih. Bodočnost bo pokazala, če bodo predlogi za nas sprejemljivi.

Starbeni nadsvetnik Willinger je naprosil Preissa, naj ne prične pred končanim študijem s svojim delom, temveč da naj počaka, dokler bo raziskava končana.

Sodrugji so se nadalje pritožili, da se v zadnjem času v posameznih ravnateljstvih krajšajo premije in sicer na ta način, da se reducira množina pripadajočega premoga (Passierungszätze). Starbeni nadsvetnik Willinger je odgovoril, da je to popolnoma opravičeno. Državno-železniška ravnateljstva so prekoračila svote, določene jim za premije in morajo toraj gledati, da to, kar so izplačala preveč, zopet dobijo nazaj. Vi vendar veste, da je svota za premijo določena. Iznaša približno 50% voz-

nine (Fahrgeld). Izdali smo pa, kakor vam mora biti tudi znano, pojasnila k § 1 »norm«, v katerih je rečeno, da se v turnusih mora zaslužiti najmanj 40% voznine.

Gospodje pri ravnateljstvih, so vpoštevali le določbe in pri tem izplačali previsoke premije. Na določene kredite se pa moramo pod vsakim pogojem držati. Zato je ministerstvo izdalo strogi nalog, da se prekoračenja morajo zopet nadomestiti.

Izvajanja gospoda starbenega nadsvetnika Willingerja so, — čeprav se kažejo iz fiskaličnega stališča pravična vendar precej čudna. Ravno sedaj, neposredno pred regulacijo premij se premije tako občutno reducirajo. Morda radi tega, da se pozneje lahko poreče, uravnava premij stane toliko in toliko. Na vsak način je potrebno, da merodajni faktorji — personalne komisije in organizacija — ne spe. Dremati pa tudi ne smejo strojevodje in kurjači, če hočejo, da se gospódi dokaže, da tako ne pojde naprej.

Mi hočemo o razvoju stvari vedno poročati; naloga prizadetih je pa, da naša poročila tudi citajo in poleg tega uredijo svoje početje.

Volitve

v poklicno-zadružno zavarovalnico proti nezgodam za avstrijske železnice.

Železničarji!

V kratkem se vršijo volitve po § 9 pravil za poklicno-zadružno zavarovalnico proti nezgodam, za avstrijske železnice in sicer za ravnateljstvena področja c. kr. severne železnice, c. kr. državnih železnic v Lincu, Inomostu, Beljaku, Trstu, Olomucu, Pragi, Plznu, Krakovu, Lvovu in Stanislavu in za področje obratnega vodstva v Černovicah. Za vsako posamezno področje je izvoliti enega delegata in enega namestnika.

Ker Vam c. kr. vlada namerava vzeti že pridobljene pravice in ker je že tozadevni zakonski načrt predložen zbornici in se o njem že razpravlja v socialno-zavarovalnem odseku državnega zbora, je treba, da se nameravana nakana zabrani.

Volitev zastopnikov v poklicno-zadružno zavarovalnico proti nezgodam naj bo v vrsti protestov, ki so jih železničarji že izjavili proti nameravanemu atentatu nov protest. Pozivljamo Vas toraj, da glasujete za kandidate, postavljene in priporočene po zaupnikih organiziranih avstrijskih železničarjev.

Za delegate so izbrani in predlagani le taki možje, ki bodo zmožni zastopati koristi ranjenih železničarjev in to brez ozira na prepričanje in kategorije svojih volilcev.

Odveč bi bilo, povdarjati zasluge delegatov; njih delovanje v pretečeni dobi svedoči, da so zastopali edino le koristi ranjencev. Zdravemu razumu železničarjev zaupamo, da bodo zmožni razločevati dobro in koristno od slabega in škodljivega.

Kakor že večkrat, bodo tudi sedaj prišli k Vam ljudje, ki bodo povdarjali, da se je pri tej gospodarstveno važni napravi ozirati tudi na nacionalne in verske momente. Ne verujte jim; varujte svoje koristi in koristni svoje dru-

žine za slučaj nezgode. Vaš razum priča, da v tej za družinsko življenje železničarja vevlačni napravi ne odločujejo nacionalni in verski momenti, temveč edino le gospodarstveni in materijelni.

V tem prepričanju se vdeležite volitve vsi, ki Vam je na srcu lastni blagor in blagor Vaših družin in glasujte za kandidate, postavljene od zaupnikov organiziranih železničarjev. Oni so Vam najboljši porok, da se uspešno odbije vsak napad na pravice ranjencev in da bo vodstvo poklicno-zadružne zavarovalnice proti nezgodam imelo močno zaslombo pri zastopanju koristi železničarjev.

Voliti ima pravico vsak aktivni železniški uslužbenec in delavec (§ 2 b 1, 2 in 3); v to svrhu mora dobiti glasovnico vsak pri železnici vslužbeni uradnik, poduradnik, uslužbenec in delavec. Vsaka nedostatnost pri volitvah naj se naznani uredništvu »Železničarja«, Trst, ulica Boschetto 5.

Kandidatje so sledeči:

Za ravnateljstvo c. kr. severne železnice:

Delegat: **Eberhard Haider**, ključavničar, Floridsdorf.

Namestnik: **Leopold Schott**, sprevednik, Dunaj.

Ravnateljstvo Linc:

Delegat: **Fran Hattinger**, nadsprevednik, Linc.

Namestnik: **Karol Lekl**, strojevodja, Linc.

Ravnateljstvo Inomost:

Delegat: **Friedr. Preiss**, strojevodja, Feldkirch.

Namestnik: **Josip Moritz**, nadsprevednik, Solnograd.

Ravnateljstvo Beljak:

Delegat: **Ivan Brandl**, vlakovodja, Beljak.

Namestnik: **Hubert Galle**, naddelovodja, Knittelfeld.

Ravnateljstvo Trst:

Delegat: **Andrej Tschofenig**, nadsprevednik Trst.

Namestnik: **Josip Flaschberger**, postaje nadzornik, Gorica.

Življenske in stanovanjske razmere južno-železniških delavcev.

(KONEC.)

Preiskalo se je 102 stanovanj.

42 teh je imelo po 1 sobo, 1 sobico, 1 kuhinjo, 1 klet in 1 skladišče; 43 jih je bilo z 1 sobo, 1 kuhinjo in 1 kletjo; 15 pa z 1 sobo in 1 kuhinjo in 2 sta bili enoprostorni, v katerih je bila soba obenem tudi kuhinja, klet in služben prostor.

Čuvajske hišice so navadno tako zidane, da merijo po dolžini 8 do 11 metrov, po širini pa 7 do 8 metrov. V notranjem se navadno delé na štiri dele, in sicer soba, sobica, kuhinja in shramba. Klet in stranišče so navadno pod kuhinjo in pri nekaterih je tudi še mali hlev. To so v obče prostori večjih čuvajnic, manjše seveda nimajo toliko prostorov in še ti so jako ozki, poleg tega mora pa še kuhinja v vseh slučajih služiti za služben prostor. Čuvajem se pa oteguje

za taka stanovanja, brez ozira ne vse neugodnosti, po 36 kron na leto. Kdor bi si pa morda domisljal, da so čuvajnice vsaj v higijeničnem oziru primerne, ta bi se jako motil. Od 102 preiskanih jih je 69 bilo mokrih pri nekaterih se mora celo v zimskem času vodo brisati s tal, ki se odteka od zidu. Samo dvoje od teh 102 stanovanj je bilo popolnoma suhih. Dostikrat z ozirom na male prostore tudi ni mogoče postaviti peči, kar seveda tudi vpliva na mokroto. Nekateri čuvajnice so tako mokre, da iz tal gobe rastejo, ki pa žalibog niso vžitne. Pod v kuhinji je v 53 čuvajnicah z cementa, v 8 iz opeke in le v 34 iz desk. Lahko si je potem predočiti položaj družin, bivajočih v takem stanovanju, posebno če se vpoštevata, da se otroci plazijo najraje okoli matere, ki ima v kuhinji posla. Kolikokrat je pač tako stanovanje povod poznejši jetiki, angleški boleznim, škrofulozi itd.

Poleg vseh teh neprilic je pa treba še omeniti pomanjkanje vode. Voda je deloma nevarna, nezdružna in toraj sploh ne pride v poštev. V takem slučaju se jo mora donášati kar na ure daleč in to v največ slučajih po železniškem tiru, kar zopet pomenja vedno nevarnost.

Vrata in okna so trhla, se zapirajo slabo in posebno v zimskem času kličejo po potrebnih popravilih.

Da v takih razmerah tudi ni mogoče govoriti o čuvajnem družinskem življenju, je pač umevno, posebno če vpoštevamo, da tudi v tem ozkem krogu trga neizprosni kapitalizem vse saksebi s tem, da mater sili iz svojega prostora v kuhinji, na mesto svojega moža, čuvaja. Cela vrsta čuvajskih žen je, ki opravlja čuvajsko službo ali pa čuvajo prehode in dobre za to službo ravno tisto inštrukcijo kakor njih možje. V službi od 6. ure zjutraj da do 6. ure zvečer, dobe vsako leto tri dni dopusta in vsak mesec en prost dan; vse skupaj za velikansko plačo 9 do 15 kron na mesec. Če žena pri tej naporni službi oboli, potem dobi 30 vin. na dan in če je bolna čez mesec dni, potem se ji plača sploh ustavi. O kakem povišanju plač sploh ni slišati. Ravno tako si gospodje okoli zelene mize še niso na jasnem, kaj bo s pokojnino in starostno preskrbo. Žene si seveda ne upajo ničesar zahtevati; njih beda, nepretrgana služba, skrb za dom, za moža in za otroke, ji ne dopuščajo razmišljati o svojem žalostnem položaju. Poznamo ženo čuvaja, ki opravlja že 20 let službo pri prehodu; nje mož je službi ponesrečil in za svoje polomljene kosti dobiva mesečno 2 kroni zavarovalnine in 14 kron miloščine. Seveda ima poleg tega še za svojo službo 15 kron. S svoto 31 kron mora ta žena opravljati službo in živeti sebe, svojega pohabljenega moža in dvoje otrok.

Mar ni to junakinja?! Za vsako nezgodo je nastavljena žena tudi odgovorna in prav lahko se ji pripeti, da jo odvedejo v zapor, če bo državni pravnik trdil, da je kriva.

Po 35 službenih letih, dobi čuvaj svojo polno plačo, to je letno 1400 kron, kot pokojnino. Seveda je drugo vprašanje, če jih doživi. Največkrat jih ne in vsled tega ima južna železnica zopet le korist od njegove smrti, kakor jo je imela v njegovem življenju.

Tako je življenje čuvajev družine; spolnjuje se z delom, s samoto in z vsakovrstnim pomanjkanjem na duši in telesu. Konec vsemu temu je prezgodnja smrt.

DOMAČE VESTI

Kako državna železnica sanira svoje dolge. Kakšen je finančni položaj državnih železnic, danes ni dvoma in naravno je, da se merodajni faktorji trudijo deficit zmanjšati in dokazati javnosti v tem poslu svoje izvanredne zmožnosti.

Nešteto predlogov in odreb, smo čitali v teku časa in vedno je zaključek tak, ki

nam dokazuje, da gospoda sama ne ve, kaj bi rada.

Vstal je pa v zadnjem času upravi nov odrešenik, ki nam jamči, da je ravno on poklican izvesti remeduro, ki bo realizirala želje odločujoče gospode.

Vstal je finančni ženij, gospod Poka de Pokačalva, inšpektor in načelnik kurilnice državnih železnic v Ljubljani. Metoda, ki jo je ta veleum iznašel, ni nova, vsekakor pa po njegovem mnenju edina, ki bo pospešila to, kar žele vsi interesenti državnih železnic. Država potrebuje denarja. To je neovrgljivo dejstvo. Vojni minister prihaja vsaki dan z novimi zahtevami in vsakdanje življenje nas uči, da so železničarji oni srečni stan, ki ima vsega v obilju. Bilo bi toraj naravnost neodpustno, če bi se ne priskočilo vojni upravi na pomoč in vzelo železničarjem, to, kar ne morajo porabiti.

Da, gospod Poka ne bere vsaki dan zaštonj »Fremdenblatta« in »Reichspost« v kavarni Union. Treba je le nekoliko radikalizma in šlo bo, Junčki v ljubljanski kurilnici, se itak ne bodo upali nastopiti proti vsemogočnemu, toraj bo načrt prav lahko izvedljiv in posledica — »Oberinspektor ad honoris«. — Sladke sanje.

Toda kako stvar pričeti: Včletna manipulacija s premogom ne zadostuje. Odprto žrelo je nenasitljivo. Iskati je treba novih virov. Pot kazni je lepa in dobičkonosna, posebno če se opira na »Dienstaufträge 21«; toda vse to je premalo. Država potrebuje milijonov. Nemci, Čehi, Poljaki, Italijani i. t. d. so neisprosnji, toraj ostane edino še slovenska para, ki je navajena hlačni jermen stiskati; hajd tedaj po nji.

Uprava, v svesti si svoje umazanosti, skuša razburjene duhove utolažiti, ter vrže oglodano kost med uslužbence, češ naj se tepó za njo. Odkaze par sto kronic božične renumeracije, ki naj sanirajo lakoto in glad celega lefa, saj se vendar ne sme trpeti, da bi se delavci enkrat do siteda najedli. Gospod Poka pa ljubi mir in ker bajé uprava ni dala vsem uslužbencem renumeracije, zato jo on odklanja tudi za posameznike in določena svota se ne sprejme — tako vsaj pravijo ljudje???

Kurilnično vodstvo v Gorici je izplačalo svote, v Trstu o tem ne vedo ničesar. Če to ni babilonski stolp, potem smo mi — bedaki.

Ravnateljstvo pa tudi Ljubljancem ni pozabilo in v znak svoje naklonjenosti, je gospod Littrow obvestil ljubljanske strojevodje, da jim je pri vsakih 1000 kilometrih (Bruttotonnenkilometer) odzetih, 40 kg. premoga. Res prav prijetno novoletno iznenadenje.

Strojevodje so razburjeni in popolnoma upravičeno; pozabiti se pa ne sme, da je ravno taka usoda doletela pred dvema meseci tudi strojevodje v Gorici in Trstu. Takrat so tržaški in goriški strojevodje protestirali in zavzeli prav resno stališče. Ljubljancem so si pa roke meli in se v pest smejali, češ, ker smo mi pridni, se nas tudi pri miru pusti. Da, posamezniki so svojim kolegom naravnost privoščili gmotno zgubo, dokler se ni uresničil star pregovor, ki pravi: kdor drugemu jamo koplje, pade sam vanjo. Danes je položaj nasproten in prav radovedni smo, če se bodo Ljubljancem naučili trezno misliti in vpoštevati besede: danes meni, jutri tebi.

Vse zanašanje na predpostavljene, — in če je to tudi Poka — je budalost, ker se odredbe, kakor ona glede premoga, le tedaj odvrnejo, če je kompaktna masa osebja napram njim. Za strojno osebje se bližajo resni časi. Regulacija njih dohodkov je vzbudila splošno nezadovoljnost, kajti razdelitev je bila vse drugo, nego pravična. Preureditev premij na premog je pred durmi in že poročajo listi o mnenju ministerstva, ki se nadeja zopet napraviti »rebah«. Razprave bodo teške in dolgotrajne in strojno osebje mora biti pripravljeno na vse. Znašati se ne sme na dobrosrčnost »visokih« gospodov, ki imajo o svoji težki in odgovorni službi prav

pomanjkljive pojme, vpoštevati pa tudi ne sme želj posameznikov, ki se drže gesla: samo da trava raste, dokler jaz živim, pozneje lahko vse hudič vzame, — kajti to bi že itak zavoženemu stanu dalo zadnjo klofuto.

Pretrasti je treba stvar iz resnega stališča, uvaževati vse mogočnosti in nemogočnosti in staviti zahteve, ki so dosegljive. Seveda je v dosego takih zahtev potrebna solidarnost celotnega stanu in podpora ne direktno prizadetih kategorij; popolnoma nepotrebno je pa vsako klečeplastvo in zabavljanje po gostilnah in postajah.

Strojno osebje v Ljubljani se bo moralo privaditi na to misliti, da so tudi izven Šiške, Viča, Posavja i. t. d. še železnice, in toraj tudi strojno osebje in da se nobeno gmotno in službeno vprašanje ne bo rešilo za ljubljanskimi plankami, temveč, da je potrebna tesna zveza z zunanostjo, če hočemo, da Ljubljana sploh ne zapade pozabnosti. Težkoče državno-železniških financ, se ponajveč sanirajo z brezbriznostjo osebja. Zaupanje, ki ga ima le-to v različne gospode, ga stane vsako leto lepe tisočake, mesto da bi se združilo v svoji organizaciji in zahtevalo za pošteno in naporno delo tudi poštenega, draginjskim razmeram, odgovarjajočega plačila.

Kako agitira »Zveza jugoslovanskih železničarjev«. — Neštetokrat smo že dokazali, da N. D. O. nima družega namena, nego cepiti moč delavstva. V najnovšem času si je priložila filijalko, »zvezo jugoslovanskih železničarjev«, katera hoče kar naenkrat rešiti železničarje. Trudi se na vse kripelje, da izpolni svoje jako redke vrste. Za danes pribijemo dva najnadležnejša agitatorja te zveze.

G. nadsprevodnik Josip Gulič se vsiljuje železničarjem po vsej progi, kamor pride. Kadar dobi katerega uslužbenca pred se, ga prime za roko in mu prigovarja, dokler ga ne dobi v svoje mreže. Navadno najbolj povdarja, da Z. J. Z. izplačuje bolniško podporo, katera v mednarodni organizaciji ni uvedena in če se to ne zadostuje, pa ima še polne koše obljub na razpolago, samo da zvodi siromaka na krivo pot.

Drugi teh agitatorjev pa je pisalec vozov na tržaškem premikalnem kolodvoru, Pegan, ki nikogar ne more pustiti v miru. Železničarje nadleguje z Z. J. Z. da je že odveč.

Svetujemo tem »tovarišem«, da nas puste v miru, kakor to tudi oni zahtevajo.

Strokovna konferenca v Ljubljani.

Na poziv Strokovnega tajništva se je zbralo v nedeljo, dne 9. februarja v društvenih prostorih »Vzajemnosti« lepo število zastopnikov slovenskih strokovnih organizacij na Kranjskem, Goriškem, Primorskem, Štajerskem in Koroškem. Stvarnost razprav je pokazala, da je bila konferenca kos svoji nalogi; kar je bilo samokritike, je bila koristna, ker brez nje ni iniciative.

Dopoldanska razprava.

Točno ob 9. dopodne pozdravi strokovni tajnik sodr. Anton Kristan zastopnike ter otvori konferenco. V predsedstvo se izvolijo: Ignacij Sitter (tajnik Unije rudarjev v Trbovljah) in Ivan Tokan (uradnik Strok. tajništva v Ljubljani), predsednika; sodruginja Frančiška Nedved (tobačna delavka v Ljubljani) za zapisničarico.

Poročilo tajništva.

A. Kristan: Podrobnejšega poročila o stanju strokovnih organizacij na slovenskem ozemlju ne moremo podati, ker se, žal, niso vse organizacije odzvale pozivu. Število članov se je posebno povišalo pri železničarjih, rudarjih, lesnih in tobačnih delavcih. Omenja nasilstva, ki jih rudarji trpe v Št. Janžu na

Dolenjskem, in ki zahtevajo remedure ter organizatoričnega dela. Rudarski obrat na zadevne obdolitve še ni reagiral. Organizacije imajo nadalje: Tesarji, čevljarji, krojači, lončarji, porcelanski in transportni delavci, tiskarji, knjigovezi, strojarji, kemični delavci, predilničarji, krovci, steklarji, sodarji in pivovarnarji, peki, slikarji in drugi. Glavno delo pri nas je boj proti brezbriznosti v delavskih vrstah ter demagogiji krščanskih socialcev in takozvane N. D. O.! Opisuje demagoško «delovanje» nasprotniških laži-delavskih organizacij ter prihaja do zaključka, da njihovega pojava ni podcenjevati. V Trstu se pojavlja med služkinjami močno gibanje, katero se ne sme prezreti. V nadaljnjem poročilu dokazuje potrebo tesnejše združitve vseh nepolitičnih društev na Slovenskem. Prej so se prepuščale organizacije same sebi; odkar imamo tajništvo, je nekaj boljše. Dosedanje tajništvo je vestno delalo; če se vse ni doseglo, ni to njegova krivda. Mnogo organizacij nima še nobenega boja za seboj. Opaža se, da imajo na primer Štajerci in Korošci več zmisla za organizacijo nego Kranjci. Kmečki naraščaj je kader brezbriznosti med slovenskim delavstvom. Uspeh združenja strokovnih organizacij v Ljubljani je obrtno sodišče, kjer se je zmagalo v skupini malih obratov. Propada v skupini velikih obratov je bil kriv brezprimerni terorizem podjetnikov ter klerikalno-nemška zveza. Nedavno so se vročila vsem podjetnikom «odprta pisma», glede na draginjo.

Lep korak naprej pomeni dejstvo, da se je povsod našel odziv, kjer se je apeliralo na strokovne organizacije pri volitvah v razne korporacije. Če se ni moglo vse izvršiti, je bil glavni vzrok pomanjkanje sredstev. Kljub temu pa se je vršilo nešteto shodov — poseči smo morali celo med delavce s kamnom v Aspangu na Nižjem Avstrijskem ter na Štajersko, Goriško in Primorsko. Sredstva so se dobila, ker so se ljubljanske organizacije na konferenci dne 4. julija 1908 zavezale, da prispevajo k vzdrževanju tajništva. Če bi vse ljubljanske organizacije redno vršile svojo dolžnost, bi se dalo več napraviti. Z ustanovitvijo zveze bodo finance gotovo zboljšane. Sramota za nas, da velja slovenski delavec še prelesto za stavkokaza. Ob stavki v Winterthuru v Švici so bili stavkokazi slovenski delavci iz ljutomerske okolice. Izdali smo letak, da slovenski delavci tam ne iščejo dela. Na konferenco je bilo povabljen tudi tržaško strokovno tajništvo, sodrug Kermolj je pa odgovoril, da mu ni mogoče priti. Lasten tisk imajo železničarji, tobačni delavci in peki; rudarji dobe svoje strokovno glasilo v kratkem. Druge organizacije so v tem oziru na slabšem. Predavanj in poučnih kurzov po deželi, kar bi vsaj deloma nadomeščalo tisk, se radi pomanjkanja sredstev in časa ni moglo vršiti. V Ljubljani se to vrši letos kakor lani.

Josip Kopač (tajnik železničarjev, Trst): Izpolniti hočem podano poročilo. Poročevalec je dejal, da je železničarjev organiziranih okoli 2300. Resnica je, da spada pod tržaško tajništvo 9300 organiziranih. Neka ljubljanska skupina je poročila, da je pri njej 263 nemških železničarjev; če pa zadevo natančneje preiščemo, najdemo, da je med temi 90% Slovencev. Dne 15. januarja je važna konferenca vseh naših organizacij na jugu. Omogočilo se bo, da bo «Železničar» izhajal v 5000 izvodih. Danes jih je mnogo, ki jemljejo nemško glasilo. Edini železničarji so sistematično prirejali shode. Kar se tiče zveze, bom povedal svoje mnenje pri drugi točki. V splošnem poročilu je nekaj nejasnega. Razumel sem, da je na Spodnjem Štajerskem, Goriškem, Koroškem in Primorskem cela vrsta strokovnih organizacij, ki da so brez vsakega vodstva. Trst ima svojo strokovno komisijo, na Goriškem se v kratkem osnuje. Zveza za vse dežele se mi ne zdi potrebna. Kataster izkazuje v Ljubljani nekako 48 društev; samo za Kranjsko bi zveza imela pomen. V Trstu in drugod nima nacionalna «Jugoslovanska železničarska zveza» niti 100

članov. Šteje le nekaj železniških mojstrov in uradnikov v «Tintenburgu» — in potem finis! Dr. Mandič ima v Trstu boj v lastnih vrstah. Delavstvo se vzbuja in hoče uspehov. V Pulju je dr. Mandič priredil shod, ki se ga je udeležilo 8 železničarjev. Pozneje so pisali v Trst, da jim ustanovimo podružnico, in danes imamo tam 84 članov! Pri železničarjih N. D. O. ne bo žela uspehov. Priznam, da je med železničarji premalo discipline. Odgovora na vprašalno polo nisem mogel dati, ker mi je došla prepozno. Menda še ljubljanske organizacije niso poročale. Rok osmih dni je bil prekratek. Poročajo naj danes zastopniki ustmeno. Za Št. Janž naj se pobriga rudarski tajnik. (Sitter: Je že bil tam!) Kdo pa je tam ustanovil organizacijo? Železničarji! (Zupan. Pa se morali tudi iti!) Predlagam, da se poročilo sodruga Autona Kristana vzame na znanje.

Sitter: Bil sem v Št. Janžu. Ker nisem dobil prostora, sem šel od hiše do hiše. Imam tam dva zaupnika, ki pa z njima ne morem v direktem stik. Kar se tiče rudarjev sploh, jih je bilo pred kratkim 1300 organiziranih. Danes lahko pravim, da jih je 1800. Se spominja stavke v Velenju in na Lješah. Pozdravlja ustanovitev zveze, ki po pomagala organizirati tudi rudarje.

(Dalje prihodnič).

Razne stvari.

Stavkujoči duhovni. V Istri je velika razburjenost med ljudstvom in duhovni, ker je nadškof Nagl prepovedal rabo glagolice v cerkvi. Vsled tega stavkajo duhovni in služba božja se ne vrši.

Toraj tudi božji namestniki so se oprijeli sredstva, proti kateremu besnijo drugod njih tovariši. Dosedaj je bila stavka le sredstvo delavstva za izvojevanje boljših gmotnih razmer.

Nezgode na bosanskih železnicah. V noči od 8. na 9. t. m. je med postajama Jablanica in Rama trčil stroj ob tovorni vlak. Razbita sta oba stroja in štiri vozovi. Vzrok nezgode je, da je pomotoma uradnik pl. Vojnovič poslal stroj tovornemu vlaku naproti, da pripne. Štiri kilometre od Jablanice je večja strmina. Če vlak ne more voziti navzgor, mora na odprti progi počakati, da pride drugi stroj, ki mu pripne, in to radi varčnosti, namesto da bi se že na prejšnji postaji pripel drugi stroj. Umevna pa je uradnikova zmeta vsled tega, ker je ta bil novinec na imenovani postaji. Na dan nezgode ob 11. uri predpoldne je še-le prišel v Jablanico in je takoj moral nastopiti odgovornosti polno službo.

V ravno isti noči je na postaji Travnik zavozil osobni vlak na skladišni tir ki je bil poln tovornih voz. Od železniškega obojja sta dva moža, od potnikov pa jih je devet več ali manj ranjenih. Materijalna škoda je primeroma majhna. Vzrok nezgode je še neznan. Kapitalizem je pač povsod enak.

Klerikalno maščevanje. Češki listi so poročali o groznem dogodku na nekem učiteljskem. Pred nekaj dnevi je šel mimo učiteljskega v Freibergu ravnatelj Mezirka in gojenec tretjega letnika mu zakliče: «Klerikalna zverina». Storilca še do danes niso dognali. Ravnatelj gre v zavod in hoče poizvedeti storilca. Pri preiskavi so zapretili gojencem da bo zadnji v abecednem redu izključen, predzadnji pa kaznovan, če ne povedo zločinca. Tisto so sporočali tudi staršem obeh dijakov. Starši onega se pripeljejo takoj v Freiberg, kjer gre oče v zavod, mati pa spremlja svojega sina na stanovanje. Tam se je mladenič ustrelil pred očmi svoje matere zaradi hudega razburjenja in krivice, ki se mu je zgodila.

Čudna prošnja. Sodnik dr. L. Gal v Subotici je poslal ogrskemu justičnemu ministrstvu sledečo prošnjo: Ker je premestitev subotičnega fiskusa v Pešto povišanje, in ker je bil premeščen zaradi nerednosti, ki jih je storil v nekem procesu, prosi dr. Gal mi-

nistra, naj mu svetuje, kakšen škandal naj napravi, da bo povišan; kajti samo s poštnim delom ne doseže tega, po čemur davno hrepeni, namreč priti v Pešto. Prosi telegrafičnega odgovora in obljublja, da je pripravljen napraviti tak škandal, kakršnega še ni bilo.

Nesreča v Rablju na Koroškem. Dne 8. t. m. se je v Rablju poglobila hiša v kateri je bolnišnica, ki je stala nad rudnikom, v katerem se je kopalo in razstreljalo. V hiši je bil zdravnik dr. Vesely z ženo in triletnim otrokom, kuharico in pestunjo, ter baje neki vpokojeni orčnik z ženc. Nesreča se je zgodila, ker so bila tla pred hišo že izpodrita in ko se je v bližini razstreljalo skalo, se je morala udreti. Posledica tega je bila, da se je tudi v rudnik vtila voda in so prišli delavci v jami v nevarnost. Delavce so končno s težkim trudom rešili, da bi rešili ljudi iz pogreznjene hiše, pa skoraj ni upati, da se dela s pomočjo vojakov iz Beljaka noč in dan.

Socijalna beda in delavski boji.

VIII.

(Konec.)

Gospodarsko neodvisnost ima napisano na svojem praporu in zaradi tega mora postati moč, katera bo končno zmagala.

Boji ki so pričeli med delavci in industrijalci, so se razširili v boje med posedujočimi nemaniči. Lahko si je predstavljati, kaj nastane, če se združi vse ono človeštvo z delavstvom, ki nima gotovega obstanka. Seveda bo do tistega časa še veliko težkih in dolgih bojev prijateljev slobode, napram vladohlepnosti vladajočih in malodušnosti vladanih.

Ta cilj se seveda ne bode tako hitro dosegel, kakor ga žele, prvoboritelji, vendar pa preje, nego ga pričakujejo nazadnjaki.

Tako je z boji delavcev s podjetniki v zvezi ves razvoj narodov. Socijalna misel, povzeta z močjo, daje razvoju naše zgodovine novo smer. Ona določa svetovno zgodovino. Proletarci vstopajo, vidljivi vsem, v skupnost svetovnih dogodiljev in tvorijo toraj aktiven del zgodovine. Nasprotje med temi, ki so dozdevno doslej delali zgodovino in onimi, ki navidezno za zgodovino, toni je pomembno za državo. Čeprav je proletarijat v zakonodajnih zastopih brezvpliven, jim vendar določa naloge, katere morajo reševati. Kakor je bil še pred kratkim časom nepoznan, od splošnega razvoja izključen, je sedaj vendar v središču delokroga kulturnih narodov.

Proletarijat dela sedaj zgodovino. Stopiti smo na prag nove dobe.

Hrabrost in modrost, trdno prepričanje in odločnost bodo napravile iz naroda to, kar je bil doslej le v misli, namreč splošno, vse vladujočo moč. Zaključni kamen je ideja pravice za človeško osebnost, njej prirojeno um duha svobodno razvijati: Zakon zgodovine se bo zopet ponovil; *le v naprednih idejah je zmagonosna moč, naprednih idej je bodočnost.*

Balkanska konferenca.

Iz »Rdečega Praporja« posnemamo sledeče poročilo:

Balkanska konferenca se vrši v mestni osnovni šoli, novosezidani moderni stavbi, namenjeni dekliški boljši vzgoji. Dvorana je polna delegatov, največ iz Beograda. Hrvate zastopata sodr. Demetrovič in Korač, Buso Jakšić, bolgarska deputacija šteje 5 članov na čelu Dmitrij Blagojev, Črnogorci Popović, Mucedonice (Bitolje-Solun) Čokob, Slovence dr. Tuma, za Rumune je dr. Rakovski pooblastil beograjskega delegata drja. Košanina, da jih zastopa v smislu brošure »za balkanski sporazum«.

Ogrska socijalna demokracija in avstrijska poslali sta pozdrave. Ob 10. predpoludne je otvoril sodrug Lapčević konferenco, pozdravlja delegate ter razložil potrebo in pomen konference. Balkansko vprašanje je vseevropejsko. Zbog neugodnih historičnih razmer so zastali balkanski narodi v razvoju, zato so planili na nje ozemlje, da je gospodarski izkoriščajo bogati sosedje, tekmovalje med seboj. Rusija zahteva zase odločilni vpliv na Bolgarsko in Rumunsko, Avstrija in Nemška na Srbijo do Soluna, Italija na Albanec in Črnogoro. Povsod vodi to tekmo veliki kapital na škodo normalnemu gospodarskemu razvoju balkanskih plemen. Domača buržoazija, odvisna in podkupna od tujega kapitala, se deli med posamezne tekmece in tako poostrejuje krizo. Zato je proletarijat poklican, da se upira ne-le lastni buržoaziji, ampak da tudi opozori internacionalno proletarsko organizacijo, da se upre zlorabi kapitalizma na Balkanu. Balkansko vprašanje je obenem vprašanje narodnega zedinjenja jugoslovanskih plemen in prave svobode ter se da rešiti zgolj po proletariatu.

V predsedništvo predlaga Bolgara Dmitrija Blagojeva in Slovenca dr. H. Tuma, ki se izvolita z vsklikom.

D. Blagojev pozdravlja konferenco v imenu bolgarskih organizacij. Kaže na eksploatacijo balkanskih zemlji po inozemstvu, vsled katere postaja nujna borba za narodni obstanek. Sredstvo do vspeha leži le v edinstvu proletariata. Konferenca naj vsestransko precizira stališče proletariata na Balkanu ter ga po tem pripravi godnega za veliki boj.

Dr. H. Tuma sporoča pozdrave jugoslovanske soc.-dem. stranke. Povdarja historičen moment, ko so stremjenja vseh evropskih držav obrnjena na Balkan in se gre za zadnje torišče eksploatacije v Evropi. Kaže na eminenten geografski in gospodarski položaj Slovencev in na rezultat tisočletnega bivanja tik eminentno kulturnih narodov — na rezultat, da je Slovenec berač na zemlji, katero obdelava in vse kulturne pridobitve sosedov niso istemu ni za las dvignile način življenja. Za Slovence kot izkoriščen proletarski narod je rešitev le v socializmu in le socializem nasloni in združi jih tudi z balkanskimi plemeni istega govora in narave.

Korač in Demetrovič pozdravljata v imenu hrvatske socijalne demokracije. Prvi povdarja posebnost in raznoličnost položaja jugovshodnih narodov, a tudi točke, ki jih edinijo. Konferenca se ima izkazati kot posve resna aplikacija socializma na posebne balkanske razmere in pokazati svojo moč. Proletariat mora pred vsem protestirati proti umetni ustanovitvi 4 narodov po ideologiji meščanstva, proglasiti pred svetom, da je nacionalni program kulturni program in je to le v pravem interesu proletariata. Drugi kaže, kako ideja edinstva po prirodnem potu vstaja med proletariatom, kako se je že na jugoslovanski konferenci v Ljubljani hotelo postaviti ožje meje gibanju, kako pa je do danes v tako kratkem času, komaj bila ideja vržena med proletarijat, narasla tako, da se nam sama širi in vodi do skupnega cilja.

Mihael Cokob iz Skoplja v macedonskem narečju naslika žalosten položaj prebivalstva pod turškim režimom. Gospodar v kraju je žandar in višji uradnik: »to je moja volja, ako nočeš, pritoži se bogu!« Se večje zlo kot turško gospodarstvo pa je nacionalno tekmovalstvo Bolgarov, Srbov in Grkov. Vsa skrajno šovinistična agitacija brez vodilnih idej, podkupovanje in teroriziranje je dovedlo prebivalstvo Macedonije dotlej, da ne ve več kaj in kdo je in da je marsikdo za nekoliko »para« ali Srb ali Bolgar. Mladina je zato zapustila vrste narodnih čet in se je jela družiti v socializmu, kot edini spas iz demoraliziranega in obupnega položaja.

Krsto Popović pozdravlja konferenco ne v imenu črnogorske organizacije, ampak

v imenu razmetanih in preganjanih črnogorskih delavcev. Nikjer, nego v Črnigori se ne vrši taka tiranija. Knez je v deželi vse: zakon, sodišče, trgovec in največji kapitalist. Ureja italijanska podjetja, domačin pa dobiva po 30 para mezde. Če strajka, ga zapro. Vsak poskus organizacije se s silo uduši. Vendar pa se vključ vsemu preganjanju delavstvo družji, v tem leži edina rešitev črnogorskega ljudstva.

Sreten Jakšić iz Bosne kaže na napredek organizacije delavstva ondi. Bosna služi lahko za vzgled brezvestne kapitalistične eksploatacije in kolonizacije. Ljudstvo je bilo do 1876 docela neovlašeno. Šele agitacija iz Srbije in avstrijska okupacija je jela zbujati nacionalni šovinizem. Organizirano delavstvo predstavlja končno zavestno ljudstvo, ki se čuti edinim narodom brez razlike vere in historičnega ideologizma.

(Konec prihodnjic.)

SHODI.

Dne 23. t. m. ob 7. uri zvečer se vrši na **Pragerskem** v gostilni g. Poschauko-ta **občni zbor** tamošnje krajevne skupine. Pridite vsi! Odbor.

Vršili so se sledeči shodi in zborovanja

Dne 5. t. m. se je vršil, v Trstu v delavskem domu dobro obiskan shod železničarjev v svrhu protesta proti vedno naraščajoči draginji živil. Shodu je predsedoval sodr. Bahun.

Sodr. Kopač je na podlagi statističnih podatkov primerjal cene žita, moke in drugih živil v prejšnjih letih se sedanji ceni. Dokazal je tudi, da ni premalo žita in da bi se lahko primerno preživljali vsi, posebno pa delavstvo, ako ne bi agrarci vedno in vedno vpili po višji, takozvani varstveni carini, le da si morejo polniti denarne žaklje.

Nadalje je govornik pojasnjeval, da imajo od te carine koristi le veleposestniki. Kot primer je navedel Gornjo Avstrijo, kjer znaša zemljiška posest cerkve okoli 60.000 hektarov, med tem ko ima 33.000 kajzarjev skupaj komaj okoli 30.000 hektarov. 247 veleposestnikov spravlja dobiček od visoke carine, med tem ko ista škoduje 67.218 malim posestnikom. Kako pa naj bi imel kmet koristi od carine, ko vendar mora kupovati živino, žito in razna druga živila.

Kadar se pa v državnem zboru razpravlja o carinskih tarifih, so klerikalci in razni nacionalci na strani agrarcev; klerikalci seveda raditega, ker je cerkev veleposestnica.

Če se industrijalci ne upro vednemu podraževanju živil in ne nastopijo proti poželjivosti agrarcev, bomo manje zvalili vsa nadaljna bremena.

Po shodu, ki se je zaključil ob 10. uri zvečer, je bil protestni obhod, katerega so se vdeležili vsi zborovalci. Mirno in dostojno so se pomikale vrste železničarjev iz delavskega doma po jako obljudenih ulicah proti poslopju ravnateljstva državnih železnic in obratnega inšpektorata južne železnice in zopet nazaj proti delavskemu domu. Pred delavskim domom so se vdeleženci mirno razšli.

S tem shodom in obhodom so železničarji pokazali, da ne marajo več biti objekt odiranja od strani agrarcev in da so pripravljeni na boj, če se jim ta vsili.

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah
kavarnah in brivnicah stran-
kine liste kakor: „Železničar“ in
„Rdeči Prapor“.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

— Napitnina je odpravljen. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
— in časnikov v vseh jezikih. —

Otvoritveno naznanilo

Slavnemu občinstvu naznanjam,
da sem otvoril novo

špecerijsko in delikatezno

trgovino

Na Friškovec — Prisojne ulice št. 3

Trudil se bodem cenjenim odjemal-
cem vedno z najboljšim blagom, ter
nizkimi cenami točno postreči. Stran-
kam se pošilja na zahtevo, blago domu

ZA MNOGOBROJNI OBISK SE UJUDNO PRIPOROČA

Hinke Privšek,

trgovec na Friškovec
Prisojne ulice št. 3.

Opozarjam tudi na „prvo higijenično
pekarno“ katera vsem zdravstvenim
= predpisom natančno odgovarja. =

Pekarna je spremljena s električnim
obratom. ☉ Sprejema se tudi kruh
od strank v peko. =

Prva higijenična pekarna

na Friškovec. ☉ Prisojne ulice št. 3

„Tajnosti španske inkvizicije“

Delavska tiskovna družba v
Ljubljani izdaja znamenito
delo pisatelja Fereala „Taj-
nosti španske inkvizicije“, na
katero opozarjamo sodruge
===== železničarje. =====

Železničarski koledar (Eisenbahner-kalendar)

===== za leto 1910 =====

===== je opet izšel v založbi =====

strokovnega lista „Eisenbahner“,
Dunaj V. Zentagasse 5.

Med raznimi strokovnimi in žep-
nimi koledarji zavzema ta letopis
prvo mesto, ker daje v raznih po-
dučnih člankih pojasnila o najvaž-
nejših vprašanjih službenega in de-
lavskega razmerja pri avstrijskih že-
leznicah. S tem udovoljuje praktičnim
potrebam železničarjev. Posebno letos
zamoremo njegovo vsebino kot jako
raznovrstno in obilno imenovati, ka-
tera more dobro služiti železničarjem
===== v mnogih ozirih. =====

Vključ okusnemu opremljenju zu-
nanjostin je cena le **1 krono** za
izvod.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Josip Kopač**.
Tiska **Dragotin Priora** v Kopru.